

úvod

Úvodní slovo

Nové číslo Act Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni, které právě dostává čtenář do rukou, je z významné části věnováno problematice zemí Blízkého východu a severní Afriky. Od událostí „arabského jara“ 2011 uplynuly již dva roky, které umožňují jistou bilanci a zhodnocení. Je zřejmé, že přehnaně optimistické předpovědi o tom, že lidové bouře a povstání v některých arabských zemích v roce 2011 vyústí do nastolení prozápadních demokratických režimů a způsobí zásadní geopolitickou změnu ve vztahu mezi Západem a islámskou společností, se nenaplnily. Potvrdilo se naopak, že údajné analogie mezi totalitními komunistickými útvary střední a východní Evropy a autoritativními režimy Blízkého východu a severní Afriky jsou výrazem mediálního a politického diletantismu bez hlubšího porozumění místním sociálním podmínkám a historickému kontextu. Anglický historik Christopher Dawson označil kdysi vzestup islámu v sedmém a osmém století po Kristu za „odpověď Východu na výzvu Alexandra Makedonského“. Pro západní Eurasii bylo po celá staletí charakteristické neurotické napětí a nervozita plynoucí z rivality a nedobrovolného soužití dvou v zásadě příbuzných monoteistických náboženství, která se obě vyznačovala vzájemně nesmiřitelnými univerzalistickými aspiracemi. Zpočátku to byl islám, kdo přinášel do Evropy stagnující po politickém a hospodářském rozkladu Říše západoněmecké nový typ civilizace vydatně čerpající z helénistických a perských zdrojů. Barbarští Frankové tuto civilizaci misi v roce 732 v bitvě u Poitiers odmítli (obdobně jako jejich germánští předkové zavrhnou roku 9 v Teutoburském lese romanizaci). Francouzský spisovatel Anatole France proto případně poznamenal, že „u Poitiers zvítězilo barbarství nad civilizací“. Pro západní

Evropu nastalo v osmém století dlouhé a bolestné údobí hledání vlastního autonomního civilizačního výrazu, který na sebe vzal postupně podobu gotiky, poté ancien régime a nakonec modernity. Právě v modernitě Západ pravděpodobně poprvé od dob helénismu dospěl ke kulturní konfiguraci, která se vyznačuje skutečným ekumenickým rozměrem a jež dokáže oslovit a získat si obyvatele Indie, Číny, subsaharské Afriky či Latinské Ameriky. Existuje ale jeden důležitý ostrov rezistence, a tím je arabský svět. Nikdo nemůže popřít moderní ráz mrakodrapů v Dubaji, ale je to modernita hédonistická, parazitující na nahodilosti pomíjivého přírodního bohatství. Cesta k moderní civilizaci v arabských zemích uvízla v bahně despotie, nepotismu, násilí a anachronismu obdobně jako Varrovy římské legie v lesích Germánie. Nebylo by moudré vnucovat konkrétní civilizační řád lidem, kteří po něm vzhledem ke svému hodnotovému zaměření příliš netouží. Každá kultura má právo na své symbolické Poitiers (i když musí nést důsledky za svá historická rozhodnutí). Před současnou západní civilizací stojí velké úkoly spočívající například v hospodářském soupeření s mocnou jihovýchodní a jižní Asií (a časem i s Latinskou Amerikou), účasti na industrializaci subsaharské Afriky či revoltě vůči bruselskému byzantinismu. Poté, za několik desetiletí, můžeme opět pohlédnout na Blízký východ, jenž mezitím bude konfrontován se ztrátou svého postavení klíčového světového energetického ohniska. To, co spatříme, bude odrazem skutečné hodnoty a vnitřní síly islámské společnosti jednadvacátého století.

V Plzni 12. 03. 2013

Prof. RNDr. Ivo Budil, Ph.D., DSc.

příspěvky

Emanuel Beška
Jan Kondrys
Daniel Boušek
Helena Burgrová
Zbyněk Tarant
Lukáš Dirga
Helena Horová
Helena Kubátová